บทที่ 6

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการกระจายทางภูมิศาสตร์ของกั้งตั๊กแตนในอ่าวไทย ระหว่างเดือนมกราคม พ.ศ. 2536 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2537

ตัวอย่างกั้งตั๊กแตนที่ท่าเทียบเรือประมงอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี บริเวณอ่าวไทยตอนบน พบจำนวน 5 วงศ์ 9 สกุล 17 ชนิด ดังนี้ วงศ์ Harpiosquillidae พบ 2 ชนิด คือ *Harpiosquilla raphidea* และ *H.harpax* วงศ์ Squillidae พบ 12 ชนิด คือ *Oratosquilla nepa*, *O.woodmasoni*, *O.quinquedentata*, *O.solicitans*, *Anchisquilla fasciata*, *Carinosquilla multicarinata*, *C.thailandensis*, ซึ่งพบเพียง 1 ตัวอย่าง, *Clorida decorata*, *C.thailandica*, *C.malaccensis*, *C.microphthalma* ซึ่งพบเพียง 1 ตัวอย่าง และ *Cloridopsis scorpio* วงศ์ Lysiosquillidae พบ 1 ชนิดและพบ 1 ตัวอย่าง คือ *Lysiosquilloides siamensis* วงศ์ Nannosquillidae พบ 1 ชนิด คือ *Acanthosquilla acanthocarpus* วงศ์ Odontodactylidae พบ 1 ชนิด คือ *Odontodactylus cultrifer*

ตัวอย่างกั้งตั๊กแตนที่ท่าเทียบเรือปัตตานี จังหวัดปัตตานี บริเวณอ่าวไทยตอนล่างพบจำนวน 5 วงศ์ 11 สกุล 20 ชนิด ดังนี้ วงศ์ Harpiosquillidae พบ 2 ชนิด คือ *Harpiosquilla raphidea* และ *H.harpax* วงศ์ Squillidae พบ 15 ชนิด คือ *Oratosquilla nepa*, *O.woodmasoni*, *O.perpensa*, *O.interrupta*, *O.quinquedentata*, *Anchisquilla fasciata*, *Carinosquilla carinata*, *C.multicarinata*, *Clorida decorata*, *C.latreillei*, *C.thailandica*, *Cloridopsis scorpio*, *Lophosquilla lirata*, *L.tiwarii* และ *Dictyosquilla foveolata* ซึ่งพบเพียง 1 ตัวอย่าง วงศ์ Nannosquillidae พบ 1 ชนิดและพบ 1 ตัวอย่าง คือ *Acanthosquilla derijardi* วงศ์ Odontodactylidae พบ 1 ชนิด คือ *Odontodactylus cultrifer* วงศ์ Eurysquillidae พบ 1 ชนิด และพบเพียง 1 ตัวอย่าง คือ *Manningia pilaensis*

จากการศึกษาครั้งนี้จำนวนตัวอย่างของกั้งตั๊กแตนที่พบต่างกันระหว่างท่าเทียบเรือประมงอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี บริเวณอ่าวไทยตอนบนกับท่าเทียบเรือปัตตานี จังหวัดปัตตานี บริเวณอ่าวไทยตอนล่าง จำนวน 4 วงศ์ 8 สกุล 15 ชนิด ดังนี้ ครอบครัว Squillidae พบ 11 ชนิด

คือ *Oratosquilla perpensa*, *O.interrupta*, *O.solicitans*, *Carinosquilla carinata*, *C.thailandensis*, *Clorida latreillei*, *C.malaccensis*, *C.microphthalma*, *Lophosquilla lirata*, *L.tiwarii* และ *Dictyosquilla foveolata* วงศ์ Lysiosquillidae พบ 1 ชนิด คือ *Lysiosquilloides siamensis* วงศ์ Nannosquillidae พบ 2 ชนิด คือ *Acanthosquilla acanthocarpus* และ *A.derijardi* วงศ์ Eurysquillidae พบ 1 ชนิด คือ *Manningia pilaensis* ตัวอย่างกั้งตั๊กแตนที่พบเหมือนกันระหว่างท่าเทียบเรือประมงอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี บริเวณอ่าวไทยตอนบนกับท่าเทียบเรือปัตตานี จังหวัดปัตตานี บริเวณอ่าวไทยตอนล่าง จำนวน 3 วงศ์ 7 สกุล 11 ชนิด ดังนี้ วงศ์ Harpiosquillidae พบ 2 ชนิด คือ *Harpiosquilla raphidea* และ *H.harpax* วงศ์ Squillidae พบ 8 ชนิด คือ *Oratosquilla nepa*, *O.woodmasoni*, *O.quinquedentata*, *Anchisquilla fasciata*, *Carinosquilla multicarinata*, *Clorida decorata*, *C.thailandica* และ *Cloridopsis scorpio* วงศ์ Odontodactylidae พบ 1 ชนิด คือ *Odontodactylus cultrifer*

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาการกระจายของกั้งตั๊กแตนครั้งนี้ ยังทำได้ไม่ครอบคลุมมีข้อจำกัดเกี่ยวกับการเก็บตัวอย่าง ในการศึกษาครั้งนี้กั้งตั๊กแตนส่วนมากได้มาจากเรือประมงอวนลากขนาดเล็กที่เข้าเทียบท่าบริเวณท่าเทียบเรือเท่านั้น โดยบริเวณอ่าวไทยตอนบนเน้นหนักจังหวัดชลบุรี และอ่าวไทยตอนล่างเน้นหนักจังหวัดปัตตานี เนื่องจากทั้ง 2 จังหวัด มีเรือประมงอวนลากขนาดเล็กเข้าเทียบท่ามาก มีตัวอย่างเพียงบางชนิดที่ได้บริเวณหาดทรายของจังหวัดชลบุรี บางตัวอย่างได้จากเรืออวนรุนของจังหวัดปัตตานีและสงขลา ดังนั้นควรมีการเก็บตัวอย่างกั้งตั๊กแตนจากบริเวณอื่น ๆ เช่น ตามแนวปะการัง, โขดหิน, และบริเวณชายฝั่งทะเลของจังหวัดต่าง ๆ ในอ่าวไทย

2. การศึกษาครั้งนี้พบว่าจำนวนชนิดของกั้งตั๊กแตนที่ได้มีน้อยกว่า ไพบูลย์ นัยเนตร (2523) รายงานไว้ว่าพบกั้งตั๊กแตนรอบอ่าวไทยถึง 34 ชนิด ซึ่งเป็นการเก็บตัวอย่างตามท่าเทียบเรือต่าง ๆ รอบอ่าวไทย ควรมีการเก็บตัวอย่างกั้งตั๊กแตนจากบริเวณท่าเทียบเรือของจังหวัดต่าง ๆ รอบอ่าวไทยทั้งบริเวณอ่าวไทยตอนบนที่จังหวัดตราด จันทบุรี ระยอง สมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และบริเวณอ่าวไทยตอนล่างที่จังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา นราธิวาส เพิ่มอีก ซึ่งคาดว่าน่าจะพบจำนวนชนิดของกั้งตั๊กแตนเพิ่มมากขึ้น

3. ในการเก็บตัวอย่างกั้งตั๊กแตนควรเก็บจากเรือประมงอวนลากหน้าดินขนาดเล็ก ซึ่งใช้ตาอวนขนาดเล็กมากกว่าเก็บจากเรือประมงอวนลากขนาดใหญ่ ซึ่งใช้ตาอวนขนาดใหญ่ เนื่องจากกั้งตั๊กแตนบางชนิดที่มีขนาดเล็กจะหลุดลอดตาอวนขนาดใหญ่ไปได้

4. ในการเก็บตัวอย่างสภาพภูมิอากาศเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งซึ่งต้องคำนึงถึง โดยเฉพาะในช่วงที่มีลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงมีนาคม กรมอุตุนิยมวิทยาจะเตือนให้ชาวประมงระมัดระวังในการออกเรือและถ้ามีมรสุมหนักชาวประมงส่วนใหญ่จะงดออกเรือ หากไปเก็บตัวอย่างในช่วงเวลาดังกล่าว นอกจากจะไม่ได้ตัวอย่างมาศึกษาแล้วยังทำให้สิ้นเปลืองทั้งเวลาและค่าใช้จ่ายด้วย ดังนั้นในการออกไปเก็บตัวอย่างควรที่จะต้องทราบรายงานของกรมอุตุนิยมวิทยาในเวลานั้นด้วย

5. ปัจจุบันประชาชนนิยมบริโภคกั้งตั๊กแตนมากขึ้นเนื่องจากมีรสอร่อย โดยเฉพาะกั้งตั๊กแตนที่มีไข่ได้รับความนิยมอย่างมากและมีราคาสูง กรมประมงจึงได้หาทางเพาะเลี้ยงกั้งตั๊กแตน *H.raphidea* ที่จังหวัดตราด ซึ่งเป็นกั้งตั๊กแตนที่มีขนาดใหญ่เพื่อการบริโภค แต่ขั้นตอนขณะนี้ทำได้เพียงการนำแม่กั้งตั๊กแตนที่มีไข่แก่มาอนุบาล ยังไม่สามารถเพาะเลี้ยงจนถึงขั้นผสมพันธุ์ได้เพราะยังไม่ทราบถิ่นอาศัยที่แน่นอน การศึกษาการกระจายทางภูมิศาสตร์เกี่ยวกับถิ่นอาศัยของกั้งตั๊กแตนเป็นข้อมูลเบื้องต้นอย่างหนึ่งที่ช่วยในการเพาะเลี้ยงทำให้ทราบถึงแหล่งอาศัยของกั้งตั๊กแตนแต่ละชนิด ดังนั้นกรมประมงควรหาทางเพาะเลี้ยงกั้งตั๊กแตนชนิดอื่น ๆ เพื่อการบริโภคด้วย

6. ในการไปเก็บตัวอย่างกั้งตั๊กแตน ควรที่จะเตรียมอุปกรณ์ในการถ่ายภาพกั้งตั๊กแตนให้พร้อม เนื่องจากกั้งตั๊กแตนมีสีสันสวยงามในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่หรือยังสดอยู่ ภาพที่ถ่ายได้จะมีสีสันสวยงาม เพราะสีของกั้งตั๊กแตนแต่ละตัวสามารถนำมาใช้ในการแยกชนิดได้ เมื่อนำกั้งตั๊กแตนมาดองด้วยน้ำยาแล้วจะทำให้สีตามตัวของกั้งตั๊กแตนจางหายไป จะทำให้ภาพที่ถ่ายได้ไม่สวยเหมือนขณะที่ยังมีชีวิตอยู่

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การประมงไทยในปัจจุบัน ได้รับการพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะในระยะกว่า 10 ปี ผลผลิตสัตว์น้ำจากทะเพิ่มสูงขึ้นถึง 10 เท่า แต่ผลที่ตามมาทำให้ทรัพยากรสัตว์น้ำของไทยอยู่ในสภาพเสื่อมโทรมอย่างน่าวิตก นอกจากการเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อมทางทะเลที่มีมากขึ้นทุกวัน ปัญหามลพิษ การทำประมงเกินกำลังที่ทรัพยากรจะเจริญขึ้นมาทดแทนได้ทัน การทำลายแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ การทำประมงผิดกฎหมายในเขตสงวน ล้วนก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวจึงควรมีมาตรการจำกัดจำนวนเรือประมงเพื่อลดปัญหาการจับสัตว์น้ำมากเกินกำลังการฟื้นตัวตามธรรมชาติของสัตว์น้ำ ลดความต้องการใช้ปลาป่นเพื่อเป็นอาหารของสัตว์ลงโดยอาจใช้ผลิตภัณฑ์อื่นมาทดแทน ทั้งนี้เพราะความต้องการปลาป่นทำให้การจับสัตว์น้ำอื่น ๆ ที่เรียกว่าปลาเป็ดเพิ่มมากขึ้น กั้งตั๊กแตนซึ่งเป็นผลผลิตที่ได้จากการทำประมงจึงรวมอยู่ในที่นี้ด้วย นอกจากนี้ควรมีการควบคุมเรือประมงอวนรุนไม่ให้เข้ามาทำการประมงในเขต 3 ก.ม. อย่างเคร่งครัด เพราะบริเวณนี้เป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์

ปัญหาต่าง ๆ เป็นปัญหาเร่งด่วน โดยเฉพาะการให้ความรู้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องแก่ประชาชน ควรนำเสนอแนวทางแก้ไขเพื่อปลูกฝังความรู้สึกและสร้างค่านิยมที่ถูกต้องให้มีความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกันต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าต่อไปในอนาคต

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย